

پیشه

یزد

سمانه ملازینلی

عکس‌ها:

مجید دهقانی زاده

● قالدکاری چیست؟

درست است که «حاج مهدی بیدآبادی» ۷۱ سال دارد و موهایش همه سفید شده است؛ اما در کارگاه در کنار پسرهای پرچنب و جوش کار می‌کند. گاهی پای کوره می‌رود و بیبل به دست می‌شود و گاهی گونی‌های خاک را در قواره‌های آهنی خالی می‌کند. او همان طور که در اتاق مجاور کوره‌ها، خاک را الک می‌کند، درباره شغل قالدکاری این گونه می‌گوید: «در کارگاه‌های طلاسازي وقتی طلا را می‌سازند، آن را جلا یا تراش می‌دهند. براده‌ها و نرمه‌های طلا پخش می‌شود و به لباس یا کفش طلاساز می‌چسبند یا روی زمین ریخته می‌شود. طلاسازها لباس و کفش و خاک کف کارگاهشان را برای ما می‌آورند تا آن را ذوب کنیم و طلايي را که از این خاک خارج می‌شود به آن‌ها بدهیم. کار قالدکار، آب کردن خاک است. حتی به غیر از طلاساز و زرگر، خاک معدن را نیز برای ما می‌آورند تا مشخص کنیم در خاک چه مقدار مس، نقره یا طلا وجود دارد».

اینکه طلاساز چند وقت یک بار خاک کف کارگاهش را برای ذوب کردن نزد قالدکار می‌آورد، حاج مهدی بیدآبادی توضیح می‌دهد: «بستگی به کارگاه دارد که کوچک باشد یا بزرگ. برخی کارگاه‌های بزرگ هر دو ماه یک بار لباس‌ها، کفش‌ها و خاک روی زمینشان را به اینجا می‌آورند. برخی ۶ ماه یک بار این کار را انجام می‌دهند و کارگاهی است که سالی یک مرتبه خاک کارگاهش را برای ذوب کردن می‌آورد. بهتر این است که طلاسازها رعایت کنند تا جایی که امکان دارد طلا پخش نشود و رفت و آمد در کارگاهشان نباشد؛ چون خرده طلايي که روی زمین می‌ریزد با چشم دیده نمی‌شود و اگر افرادی به غیر از خودشان به کارگاه بیایند و بروند طلا کف کفششان می‌چسبند و با خود بیرون می‌برند و در این صورت طلاساز خیلی ضرر می‌کند».

● آلک کردن خاک

پسر به کمک پدر می‌آید و خاک‌های داخل گونی بزرگ، کم‌کم داخل قواره آهنی الک می‌شود. دله‌هایی دور تا دور اتاق الک گذاشته شده است. داخل یکی آهن، یکی شیشه و یکی آجر است. پیرمرد ادامه الک کردن را به پسرش می‌سپارد و خودش به طرف دله‌ها می‌رود و توضیح می‌دهد که ضایعات بزرگی را که با خاک‌ها می‌آورند، پیش از الک کردن جدا می‌کنند و هر کدام داخل ظرف خودش ریخته می‌شود. او می‌گوید: این تکه‌های بزرگ آهن یا آجر بهتر است داخل کوره نرود و ما آن‌ها را جدا می‌کنیم و سپس خاک را الک می‌کنیم. می‌توانیم این‌ها را هم ذوب کنیم؛ ولی فایده‌ای ندارد و طلاساز باید پول بیشتری هزینه کند.

● اضافه کردن مواد

الک کردن خاک که تمام می‌شود، نوبت مخلوط کردن خاک با موادی است که در آتش کوره ذوب شود. کربنات و بوراکس موادی هستند که به گفته حاج مهدی بیدآبادی سبب می‌شوند خاک در آتش ذوب شود. او در این باره می‌گوید: «یک کاسه و نصفی (نیم) کربنات و یک کاسه و نصفی بوراکس برای این مقدار خاکی که ما الک کرده‌ایم کافی است. این مواد کمک‌کننده ذوب خاک هستند؛ چون خاک به تنهایی در آتش ذوب نمی‌شود. خاکی که سیمان داشته باشد یا سنگ کوه باشد موادی دو یا سه برابر می‌شود. کفش و لباس زرگر را نیز در ظرفی جداگانه می‌سوزانیم و خاکسترش را در خاک می‌ریزیم. پس از مخلوط کردن این مواد با خاک کم‌کم به آن، آب اضافه می‌کنیم و با بیلچه به هم می‌زنیم. آب باید به اندازه‌ای باشد که خاک را نم‌کند و نباید شل شود. خاک باید نم‌باشد تا از کوره بیرون نیفتد».

● ریختن خاک در کوره

خاک آماده شده حالا دیگر باید داخل کوره ریخته شود. کوره‌ای که از قبل روشن و داغ شده و آتشش شعله می‌کشد و رنگ نارنجی و قرمزش همه جا را روشن می‌کند. پیش از اینکه خاک را درون کوره بریزند، باید قالب سرب را داخل کوره بیندازند. به ازای هر یک کیلو خاک تقریباً یک کیلو سرب نیز داخل کوره ریخته می‌شود تا سرب، خاک‌ها را بسوزاند و طلا و نقره خاک را به سمت خود بکشد. خاک‌ها با بیل آرام آرام داخل

کوره حاج مهدی بیدآبادی
خاک را طلا می‌کند

امین زرگرها

بعضی از شغل‌ها با وجود اینکه نبودشان به یک صنعت ضربه می‌زند، شغل‌های گمنامی هستند. کمتر کسی می‌داند در کنار صنعت زرگری و طلاسازي، شغلی به اسم قالدکاری نیز وجود دارد؛ شغلی که اگر نباشد طلاسازها به براده‌ها و تراشه‌های طلايي که ناخواسته از دست داده‌اند، نمی‌رسند. قالدکاری یا ذوب کردن و بازیافت خاک در کوره‌ها با گذر از مراحل سخت صورت می‌گیرد. در کنارش اما این کار امانتداری می‌خواهد و قلبی که پس از کشیدن طلا از خاک، و سوسه نشود. پرس‌و‌جو در مورد فردی که امین زرگرهاست و سال‌هاست به قالدکاری مشغول بوده و پخته این کار شده است، ما را به کارگاهی در خیابان شهید عاصی زاده، نزدیک حسینیه سلسبیل یزد می‌رساند.